

2019

M.A.

1st Semester Examination

SANSKRIT

PAPER – SAN – 101

Full Marks :50

Time : 2 Hours

Answer all questions

*The figures in the right hand margin indicate marks**Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable**Illustrate the answers wherever necessary*सर्वे प्रश्नाः सुरगिरा समाधेयाः।

1 अधोलिखितेषु चतुर्णां प्रश्नानां समासेनोत्तरं प्रदेयम् 4X2

- क) वेदमन्त्रपाठे केषाञ्चिद् विषयाणां ज्ञानमावश्यकम् ?
 ख) ऋग्वेदस्य अग्निसूक्तस्य कस्तावद्द्रष्टा ? अत्र कविक्रतुः इति शब्दस्य सायणाचार्येण कोऽर्थः कृतः ?
 ग) विश्वामित्रनदीसंवादसूक्ते प्राथमिकेषु मन्त्रेषु समुल्लिखितौ नद्यौ के ?
 घ) शिवसङ्कल्पसूक्तस्य ऋषिः कः ? सूक्तमेतत् कस्यां संहितायां निबद्धम् ?
 ङ) एकस्य पदस्य साधनप्रक्रिया व्याकरणदिशा प्रदर्शनीया- दिवेदिवे अथवा श्रुधी ।
 च) एकस्य पदस्य ससूत्रं स्वरसाधनं क्रियताम्- यज्ञस्य अथवा सुतसोमाः।
 छ) सायणभाष्यानुसारं ऋतावृधौ इति पदस्यार्थः कः ?

(Turn Over)

ज) सूक्तं सूक्तादौ हीने पादे –कस्मात् ग्रन्थात् उद्धृतः? कश्चार्थः?

2.क) अधोलिखितेषु मन्त्रेषु मन्त्रत्रयस्य व्याख्या कार्या 3X4

- i) उप त्वाग्ने दिवेदिवे दोषावस्तर्धिया वयम् ।
 नमो भरन्त एमसि ॥
 ii) सत्यं बृहदृतमुग्रं दीक्षा तपो ब्रह्म यज्ञः पृथिवीं धारयन्ति।
 सा ना भूतस्य पत्न्युरुं लोकं पृथिवी नः कृणोतु ॥
 iii) येनदं भूतं भुवनं भविष्यत्परिगृहीतममृतेन सर्वम् ।
 येन यज्ञस्तायते सप्तहोता तन्मे मनः शिवशङ्कल्पमस्तु ॥
 iv) तस्माद्यज्ञात् सर्वहुत ऋचः सामानि जज्ञिरे ।
 छन्दांसि जज्ञिरे तस्माद्यजुस्तस्मादजायता ॥
 v) इन्द्रेषिते प्रसवं भिक्षमाणे अच्छा समुद्रं रथ्येव याथः।
 समाराणे ऊर्मिभिः पिन्वमाने अन्या वामन्यामप्येति शुभ्रे ॥
 ख) अधोस्तनयोरेकतरस्य भाष्यवचनस्याशयः स्फुटीक्रियताम्- 1X4
 i) अग्निमीळे इति सूक्तं प्रातरनुवाक आग्नेये क्रतौ विनियुक्तम् ।
 ii) एतस्या ऋच ऐन्द्रवायवप्रहे द्वितीयपुरोऽनुवाक्यारूपेण विशेषविवियोगः।

3. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु किमपि प्रश्नद्वयं समाधेयम्- 2 X8

- क) वायुदेवतायाः चारित्रिकवैशिष्ट्यमुपवर्णयताम्।
 ख) नासदीयसूक्तस्य दार्शनिकतात्पर्यं निरूपयताम्।
 ग) अथर्ववेदस्य पृथिवीसूक्तस्य वैशिष्ट्यं प्रतिपाद्यताम्।
 घ) विश्वामित्रनदीसंवादसूक्तस्य सारसंक्षेपं प्रस्तूयताम्।

(Internal Assessment :10 marks)

समाप्तम्